

ní. Z nich vyplývá několik neméně důležitých závěrů politických. Vycházejíce ze společného přesvědčení, že státně-politická jednota Československa je skutečnost, o níž se s nikým nediskutuje, o níž se leda s každým odpůrcem bojuje, jsou všichni slovenští i čeští vlastenci zajedno v zásadách československé zahraniční politiky. Všichni bez rozdílu se shodují v tom, že nové Československo bude opírat svou bezpečnost především o spojení se sousední velmocí Sovětskou a že je bude stále doplňovat přátelsky spojeneckými vztahy s mocnostmi západními, jakož i s novými demokraciemi střeoevropskými, zejména se sousedícím, novým, obrozeným Polskem, jakož i s novou Jugoslávií. Tato naprostá shoda Slováků a Čechů zjednáva novému Československu základní předpoklad, aby mohlo provádět silnou a aktivní zahraniční politiku a budovat si vlivné postavení v Evropě.

Podobně se vytvářejí příznivé podmínky pro budování silné národní Republiky i v oblasti vnitropolitické. Mohou být mezi námi různé názory o jejím příštím vnitřním uspořádání, ale je mezi námi všemi jasná a určitá shoda, že sjednocený lid si přeje obnovení Československé republiky, vybudované na rovnoprávnosti slovenského a českého národa. Je mezi námi shoda, že o budoucím uspořádání republiky budou moci závazně rozhodovati jen svobodně zvolení zástupci a že ústavně platné rozhodnutí musí být výsledkem bratrské dohody, kterou z vlastního přesvědčení přijme většina Slováků a většina Čechů.

Nikdo nebude vnucovat svých názorů ostatním a prosazovat je proti vůli většiny, ať Čechů nebo Slováků. Proto novou ústavní chartou Československé republiky budou zákony, na nichž se usnese většina svobodně zvolených zástupců slovenských.

Ještě jedna vzácná zkušenost vychází ze slovenského národního povstání. Oživuje se jím a přímo dojemně manifestuje bratrská nerozlučnost slovenského a českého osudu. Sotva se donesly do českých zemí první zprávy o slovenském povstání a již mnoho Čechů spěchá na pomoc. Tisíce jich přecházejí pod hrozbou trestu smrti slovensko-moravské pomezí a v zemi se urychlují přípravy k vlastnímu národnímu povstání. A Slováci sami mluví s láskou o Čechích a tklivě projevují ctižádost, aby tentokrát Čechům sami pomohli, jako po poslední válce pomáhali Češi Slovákům. Jsme svědky historického dění, kdy národy a státy kují ve velkých válečných a revolučních dobách své osudy a kdy velká společná zkouška, kterou jsme prošli a ještě procházíme, nejbezpečněji a na věky zajistí nerozlučitelnost jejich společného osudu v téměř státním společenství, v jednotné, nedělitelné československé republice.

AÚD KSČ Praha. F. 38, a. j. 496/356—360. Záznam vysielania. Strojopisný priepis.

402

1944, október 8. [Banská Bystrica.] — Osobitný rozkaz zástupcu veliteľa 1. čs. armády gen. J. Goliana o odovzdaní velenia gen. R. Vies-tovi s výzvou k obetavému boju až do konečného víťazstva.

*Zvláštny rozkaz V I. ČSA
Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!*

Prezident republiky ustanovil div. gen. Rudolfa Viesta veliteľom 1. čs. armády. Velenie armády odovzdal som pánu generálovi dňa 7. októbra 1944.
Pri tejto príležitosti ďakujem príslušníkom našej chrabrej 1. čs. armády za to,

650 že pochopiť situáciu, dňa 29. augusta 1944 chopili sa zbrane a nebojácne sa postavili v cestu na Slovensko sa valiacemu nemeckému votrelcovi.

Za danej situácie bol to odvážny krok. Krok veľkého vojenského a ešte väčšieho politického významu. Budúcnosť nášho národa a štátu je naším dejinným povstaním zaistená.

Už štyridsať dní bojujeme proti technicky vybavenejšiemu a v boji skúsenejšiemu nepriateľovi. Po dobu týchto štyridsať dní preukázali ste odvalu a vykonali ste mnoho chlapecky odvážnych vojenských činov. Boje v Žiline, pri Strečne, Vrútkach, Ružomberku, Kráľ. Lehote, Telgárte, v údolí Hrona a v priestore Kremnice zapísali sa zlatými písmenami do našej vojenskej a národnej histórie.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Za útrapy, strádania, odriekania a obeť, ako i za vykonané hrdinské činy týchto štyridsiatich dní vrele Vám ďakujem.

Vaše odhodlanie nikdy sa nevzdať, ale začatý boj proti nášmu odvekému nepriateľovi víťazne dokončiť zo dňa na deň stupňujte!

Nech žije odbojný duch našej armády! Zdar 1. čs. armáde a jej novému veliteľovi, zdar čs. armáde a jej hlavnému veliteľovi Dr. E. Benešovi, zdar slávnej Rudej armáde a jej hlavnému veliteľovi maršalovi Stalinovi a zdar našim Spojencom.

Veliteľ
1. čs. armády na Slovensku
brig. gen. Ján Golian
gen. Golian

VHA Praha. DO, Slovenské povstanie, kart. 106. Prílohy k vojnovému denníku 8. 10. 1944. Originál. Cyklostyl.

403

1944, október 8. [Banská Bystrica.] — Osobitný rozkaz veliteľa 1. čs. armády gen. R. Viesta o prevzatí velenia nad 1. čs. armádou na Slovensku s výzvami na pokračovanie v obetavom boji až do oslobodenia celej Československej republiky.

*Zvláštny rozkaz V1. ČSA
Viest Rudolf, divízný generál — prevzatie velenia nad čs. armádou
na Slovensku*

Dňa 7. októbra 1944 prevzal som velenie nad I. československou armádou na Slovensku.¹

¹ Keď Golian odovzdal funkciu Viestovi, došlo ku korešpondencii medzi Viestom a Ingramom o ďalšom určení Goliana.

Ingr poslal Viestovi rádiogram 11. 10. 1944 tohto znenia:

„Po tvém převzetí velení 1. armády třeba rozhodnout o dalším určení Goliana. Soudím, že dokud nebude velitelského místa odpovídajícího jeho schopnostem, zásluhám a hodnosti, bylo by snad nejvhodnější použít ho jako náčelníka štábu 1. armády. Dojde-li za pozdějšího vývoje k nasazení větší části prostředků na důležitém směru, bylo by možné ho ustanoviti tam velitelem. Sděl svoje stanovisko. Ingr.“ (SÚA Praha, PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný priepis. „Vit“.) Viestova odpoveď prišla 18. 10. 1944:

„Na depeši zo 14. 10.: Vzhľadom k zásluhám a funkcii, ktorú Golian doteraz zastával, za jedine